

Val a dir, però, que l'etimologia de *balida/baliva*, admesa fins ara, sense ser evident, no era menys sostenible que aquesta. L'ar. *ad-âl'ba*, que va donar *ADIVES/avives* va donar també *olivas* (S. XIV) i altres formes amb *-l-* i amb *-v-* que cito en aquell article (cf. també Moll, AORBB IV, 114). Encreuat amb el sinònim *binova/minova* (MINUA, veg. MENYS) en sortirien *baliva*, i la *-d-* de *balida* seria la *-d-* de *adives* desplaçada.

En conclusió l'etimologia VERTEBRA és menys aventurada que aqueixes combinacions aràbigues, i sembla confirmada per les raons que he enumerat 1, 2, 3.

Derivats prefixats de caràcter més cultista.

Advertir, pres del ll. *advèrtire* 'dirigir cap a', 'advertir', 'notar' [Ss. XV-XVI]: «--- lo qui no *advertex* y no sap lo que fa: imprudens», OPou (*TbPu.*, 303), se n'havia usat una forma més catalanitzada: «--- hipocresia / --- / si no faltàs / en profembria [honestatad femenina], / quelcom seria; / mas, *avertint* / e inquirint / de honestat, / gran malvestat / la beateta / sabí hac feta / ---», JRoig (*Spill*, 4125); *advertiment* (el 6-IV-1618 els Consellers de Bna. envien una ambaixada fent un *advertiment* als Diputats de la Generalitat, *Man. de N. Ardots i Ps-Boades*, p. 410) més usual en bon estil cat. que *advertència*. *Inadvertit* [Lab. 1840], *inadvertidament* [id.], *inadvertència* [Lab.].

Advers, pres del ll. *advèrsus* id., pròpiament 'girat de cara cap a (una cosa, persona, fet)' [S. XV]: «pucvos ben dir, Tirant, ab veritat, que la fortuna me és stada tostemps *adversa*», JoMartorell (Ag. I, 348); «l'*atvers* y lo pròsper los deu ser comú», mj. S. XVI (mal imprès *latuers*), *Disputa de Viudes e Donzelles* (*Canç St.*, p. 511); *adversament*.

Adversari [S. XIII], pres del llatí *adversarius*, d'igual significat, sovint usat, a l'Edat Mitjana, en variants més vulgars com *aversari* o *anv.*: «--- a pacificar 2 precuradors --- qui eren en gran treball la un contra l'altre --- trametria dons e joyes al precurador qui ab ell havia contrast, e --- hauria refrenament a sa ira, e si son *enversari* li fahia gràcies --- e per rahó de les joyes --- foren los dos precuradors amics ---», Llull (*Blanq.*, NCL. II, 166.11; i altres cinc exs. en *Cont.* III i IV, i *Prov. R.*). *Adv.* «vinent los *adversaris* a la dita boca, fan que ans que los *adversaris* sien aquí, que ja sien gavanyats ab sagetes d'arqués que ells tenen per los costats e atràs ---», Eiximenis (*Dotzèn*, § 274); *adversària* (*Curial*, NCL. III, 151.3); «sovint és la pau pus perillosa que la guerra: car a molts virtuosos ha mogut no havent *adversari* contra lo qual la virtut hagués exercici --- per tal com, en loc del *adversari*, per lo qual la virtut se mostrava ---», JoMartorell (Ag. II, 155); també fou freqüent a l'E. Mj. i en textos populars *aversari*, *-essari*, aplicat al Dimoni, segons l'antecedent del ll. llatí, i com fr. ant. *aversier*, oc. ant. *aversier*, *-sari*, cast. ant. *aversario* (Berceo, *Mil.*, 78c, *Alex.*, 39).

Adversitat, pres del ll. tardà *adversitas*, *-atis*, id. [fi S. XIV]: ¹⁰ Gènebreda (*Boeci*, 33.4); «no-m dóna vijares --- que haja un hom al món pus miserable que aquell qui no ha sostenguda alguna *adversitat*: no li és

stat legut de experimentar si mateix», AntCanals (*Providència*, NCL., 99) i sovint en l'obra (92, 93, V. cites a *sostenir TENIR*); «axí acostuma a falagar la iniqua fortuna, quant del tot vol destroyr al qui engana, que de la sua *adversitat* alguna part no mostra, perquè aquell a qui prospera contra ella no s'arme», JoMartorell (Ag. I, 49); i en lèxics des de JnEsteve, c. 1472: «les *adversitats* abaxen e diminüexen la glòria dels bons ---» (*LiEleg.* k-3-d). *Adversatiu* [Lab. 1840]. *Adversió* [Lab. 1888], distingit etimològicament, i pel matís, del més usual *aversió* [Lacav.], ll. *aversio*, *-onis*, derivat de *avertere* 'apartar', format amb el preverbi *ab-*, de sentit oposat a *ad-*, «tenir *aversió* per algú, per alguna c.»; «té *aversió* per a l'estudi» (Lacav.) (mentre que el verb corresponent *avertir* no s'ha usat en català).

Controvèrsia [DTo. 1647], pres del ll. *controversia* 'disputa, discussió, polèmica', ja abans s'havia usat una variant *contravèrsia* (a causa de la freqüència dels derivats en *contra-* i la rarsa de *contro-*) o accentuat *-versia*: «stant en tals *contraversies* / vingué'l marit / --- / e ses follies / ---» a. 1497, *Somni de Johan Johan*, v. 136; d'aquí s'extragué *controvertit*, adaptació del ll. *controversus*, i després *controvertir* [Lacavalleria], *controvertible* [Belv.]; *controvertista*; *incontrovertible* [Lab. 1840].

Convertir [S. XIII], pres del ll. *convèrtire* 'girar mútuament un a un altre', 'convertir': «cor és natura de cogitació que *converteix* la volentat a aquella cosa que hom molt cogita», i freqüent en l'obra de Llull (*Blanq.*, NCL. I, 119.23, 216.26; II, 156.18); «volguí-m'hi acostar per besar-li --- les mans. —Tira-t —dix ell— car aquest cos --- fantàstic és e no-l pories tocar --- aquell al qual tu solies --- fer reverència --- *convertit* és en pols», BMetge (*Somni I*, NCL., 23.13); «--- se pogués *convertir* en la sua amor primera ---», *Decam.* VIII, § 7, 468.18 (trad. *riaducere*), i de vegades ho empra intr. «li caygué la furor, e la ira li *convertí* en vergonya» (x, § 3, 562.7): «--- / lo sant cos pres, / dient lo vés: / com l'oferi, / se *convertí* / cobrant la forma / --- / com fon primera, / hòstia vera, / la qual sumí ---», JRoig (*Spill*, 3790); també tr., que JoMartorell una amb un sentit com 'orientar, encoratjar': «féu apartar a tots la temor, *convertint* lo llur ànimo en gran esperança de tenir victòria» (Ag. II, 244).

Aviat entrà en la tradició lexicogràfica [Busa-N. 1507; llarg article en el DTo. 1647], fins en termes físics i fisiològics: «--- chylus --- en lo fetge se *convertex* en sanc y va per les venes ---», OPou (*TbPu.*, 291). I en la cançó popular: «--- / també los dies feyners - los *vam convertit* en festes / ---», Romllo. (MilàF, 370.2). *Convertible* [Belv.]; *inconvertible* [Lab. 1840]; *convertibilitat*; *inconv.*; *convertidor*; *convertiment* [Ps-Boades]; *convertent*.

També freqüent des dels orígens en el sentit religiós: «Nós anam en est viatge en fe de Déu, e per aquells que no-l creen; e anam sobre éls per dues coses: o per *convertir*-los o per destruhir-los», Jaume I (*Cròn.*, Ag., p. 91); «fort me meravell de los apòstols, qui eren pocs en nombre, com pogueren *convertir* tan-